

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้สาระจากหนังสือพิมพ์รายวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพยุภคณภูมิวิทยาคาร ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
3. ทักษะการคิด
4. กระบวนการคิดวิเคราะห์
5. หนังสือพิมพ์
6. แผนการเรียนรู้
7. ความพึงพอใจในการเรียนรู้
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีสาระสำคัญทั้งสิ้น 9 หมวด โดยเฉพาะหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ที่ถือว่าเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547 : 12-16)

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และ บูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ สังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข

(2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ ความ เข้าใจและประสบการณ์เรื่องจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการ ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

(4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทย อย่างถูกต้อง

(5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการ ประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำ ได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้ สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ใน ทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการ เรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้

การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน ตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษา และนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่กันไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ

สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่ง และวรรคสองแล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูงและการค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรร ภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน

มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นบทบัญญัติที่ให้ทิศทางในการปฏิรูปการศึกษาที่ชัดเจน ทุกส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยกำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น กำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นช่วงชั้นละ 3 ปี จัดเฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษา จัดทำสาระในรายละเอียดเป็นรายปีหรือรายภาคให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 ข : 2)

นอกจากนั้น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ยังได้กำหนดหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เอกสารหลักฐานทางการศึกษา การเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาครู และการจัดหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาได้นำไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 ข : 4-34)

ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การอ่านและการฟังเป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราวความรู้และประสบการณ์ การพูดและการเขียนเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็นความรู้และประสบการณ์ ส่วนการดูเป็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ ภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์ ตลอดจนการ์ตูน การดูนับวันจะมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ผู้เรียนจะต้องประเมินสิ่งที่ดูและใช้การดูให้เป็นประโยชน์ในการหาความรู้ การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสารให้ผู้เรียนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างพินิจพิเคราะห์ สามารถเลือกใช้คำเรียบเรียงความคิด ความรู้ให้ชัดเจน ใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักภาษา ใช้ถ้อยคำตรงตามความหมาย ถูกต้องตามฐานะของบุคคลและสถานการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ. 2545 : 8)

1. คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ผู้เรียนต้องมีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ ดังนี้

- 1.1 สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้ดี
- 1.2 สามารถอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.3 มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดเป็นระบบ
- 1.4 มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้และการใช้ภาษาในการพัฒนาตนและสร้างสรรค์งานอาชีพ
- 1.5 ตระหนักในวัฒนธรรมการใช้ภาษาและความเป็นไทย ภูมิใจและชื่นชมในวรรณคดีและวรรณกรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย
- 1.6 สามารถนำทักษะทางภาษามาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามสถานการณ์และบุคคล
- 1.7 มีมนุษยสัมพันธ์และสร้างความสามัคคีในความเป็นชาติไทย
- 1.8 มีคุณธรรม จริยธรรม มีวิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง

เมื่อจบแต่ละช่วงชั้น ผู้เรียนต้องมีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ ดังนี้ (ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6)

2. ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

- 2.1 อ่านอย่างมีวิจารณญาณและมีประสิทธิภาพ
- 2.2 ตีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่านอย่างลึกซึ้ง วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินค่าเรื่องที่อ่าน
- 2.3 เลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้
- 2.4 เขียนเชิงวิชาการ เขียนอธิบาย ชี้แจง เขียนโน้มน้าวใจ เขียนแสดงทรรศนะ เขียนบันเทิงคดีและสารคดี เขียนเชิงสร้างสรรค์
- 2.5 ตั้งประเด็นหัวข้อการเขียนตามจุดประสงค์ เรียบเรียงงานเขียน โดยมีการอ้างอิงข้อมูล สารสนเทศได้อย่างถูกต้อง
- 2.6 นำความรู้จากการฟังและดูสื่อรูปแบบต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงความคิดเห็นและสามารถวิเคราะห์วิจารณ์ได้อย่างมีเหตุผล
- 2.7 พுகในโอกาสต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ พุกโน้มน้าวจิตใจ พุกเพื่อความบันเทิง พุกเพื่อแสดงความคิดเห็น
- 2.8 ใช้ภาษาพัฒนาการเรียน การทำงาน และการประกอบอาชีพ สร้างสรรค์งานเชิงวิชาการและใช้อย่างสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์
- 2.9 เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของภาษารวมทั้งอิทธิพลของภาษาถิ่นและภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย
- 2.10 เข้าใจประวัติวรรณคดีและวรรณกรรมในแต่ละยุคและใช้หลักการวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้นพิจารณาเรื่องที่อ่านและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- 2.11 ต่งกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ และร่ายได้
- 2.12 ท่องจำบทร้อยกรองที่ไพเราะและมีคุณค่านำไปใช้ในการอ้างอิงทั้งการพุกและการเขียน
- 2.13 ศึกษา รวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้าน ศึกษาความหมายของภาษาถิ่น สำนวน ภาษิตที่มีในวรรณกรรมพื้นบ้าน และวิเคราะห์คุณค่าด้านภาษาและสังคม
- 2.14 มีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพุก และมีนิสัยรักการอ่าน การเขียน

3. ลักษณะสำคัญของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบและทิศทางตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะสำคัญ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545 : 14)

3.1 กำหนดสาระที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (Standard) ซึ่งเป็นแก่นความรู้ทางภาษาที่ผู้สอนต้องนำไปขยายรายละเอียดและจัดให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ประกอบด้วย การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม

3.2 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของแต่ละสาระ เพื่อระบุสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องเรียนและสมรรถฐานที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้อันเป็นคุณภาพของผู้เรียนที่ผู้สอนจะยึดเป็นแนวทางจัดการเรียนรู้

3.3 กำหนดหลักสูตรเป็นช่วงชั้น ทั้งมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น โดยแบ่งเป็น 4 ช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีการพัฒนาทักษะทางภาษาอย่างต่อเนื่อง ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรทุกช่วงชั้นเพื่อให้เห็นภาพการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

3.4 กำหนดเวลาเรียนตามความเหมาะสม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กำหนดเวลาเรียนเป็นรายปี ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 กำหนดเวลาเรียนเป็นรายภาค และเป็นหน่วยกิต

ทั้งนี้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเวลาเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค คำนำน้าหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา 1 หน่วยกิต

4. สาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรภาษาไทยที่เป็นองค์ความรู้ ทักษะ หรือกระบวนการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย

สาระที่ 1 : การอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 4 ประกอบด้วย

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ ตัดสินใจ แก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และนิสัยรักการอ่าน

1. สามารถอ่านอย่างมีวิจารณญาณและมีประสิทธิภาพ ตีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่านอย่างลึกซึ้ง รักและสนใจการอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ อย่างกว้างขวางมากขึ้น และใช้แหล่งความรู้พัฒนาประสบการณ์การอ่าน

2. สามารถวิเคราะห์ วิเคราะห์ และประเมินค่าเรื่องที่อ่านโดยใช้ ประสบการณ์และความรู้จากการอ่านหนังสือที่หลากหลายเป็นพื้นฐานการพิจารณาเนื้อหา รูปแบบ รวมทั้ง คุณค่าทางวรรณคดีและสังคมโดยใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์อย่าง หลากหลายเป็นเครื่องมือพัฒนาสมรรถภาพการอ่านและการเรียนรู้

3. สามารถเลือกอ่านหนังสืออย่างหลากหลายเพื่อเป็นพื้นฐาน ในการพัฒนาสมรรถภาพการเขียน นำข้อความหรือบทประพันธ์ที่มีคุณค่า และระบุมความประทับใจไป ใช้ใน การสื่อสาร อ้างอิง เลือกอ่านหนังสือจากแหล่งเรียนรู้และสื่อสารสนเทศเพื่อความรอบรู้ และเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อ การทำงาน การประกอบอาชีพ มีมารยาทการอ่านและนิสัย รักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ และรายงาน การศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

1. สามารถเขียนเรียงความ ย่อความ เขียนอธิบาย ชี้แจง เขียนโน้มน้าวใจ เขียนแสดงทรรศนะ เขียนบันเทิงคดี สารคดี เขียนเชิงสร้างสรรค์และเขียนเชิงวิชาการ ใช้กระบวนการเขียนพัฒนางานเขียน

2. มีมารยาทการเขียนและนิสัยรักการเขียน รู้จักตั้งประเด็นหัวข้อ การเขียนได้ตามจุดประสงค์ทั้งด้านวิชาการและด้านบันเทิงคดี เรียบเรียงงานเขียน โดยมีการ อ้างอิงข้อมูล สารสนเทศได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งรู้จักทบทวนขัดเกลางานเขียน

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

1. สามารถนำความรู้จากการฟังและดูสื่อรูปแบบต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลในการ ตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงความคิดเห็น สามารถวิเคราะห์วิจารณ์สิ่งที่ได้ฟังได้ดู อย่างมี เหตุผล
2. สามารถพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ พูดโน้มน้าวจิตใจ พูดเพื่อความบันเทิง พูดแสดงความคิดเห็น โดยใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม และน่าฟัง มีเหตุผล มีกิริยาท่าทางและการแสดงออกที่เหมาะสมตามหลักการพูด มีมารยาทการ ฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

1. เข้าใจธรรมชาติของภาษา พลังของภาษาและลักษณะของภาษาไทย
2. สามารถใช้ประโยคซับซ้อนตามเจตนาของการสื่อสาร โดยเลือกใช้คำและกลุ่มคำได้ชัดเจนและสละสลวย
3. สามารถใช้ภาษาสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น แสดงความคิดเห็นเชิงโต้แย้ง ใช้ภาษาในการให้ความร่วมมือด้วยการใช้ถ้อยคำและกิริยาท่าทางที่สุภาพ สามารถใช้คำราชาศัพท์ได้ถูกต้องตามฐานะของบุคคล คิดไตร่ตรองและลำดับความคิดก่อนพูดและเขียน
4. เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของภาษา รวมทั้งอิทธิพลของภาษาถิ่นและภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย
5. สามารถแต่งบทหรือกรองประเภทกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ และร้อยด้วยถ้อยคำไพเราะแสดงออกทางอารมณ์และคุณค่าทางความคิด
6. ศึกษา รวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้าน ศึกษาความหมายของภาษาถิ่น สำนวนภาษิตที่มีในวรรณกรรมพื้นบ้านและวิเคราะห์คุณค่าทางด้านภาษาและสังคม

มาตรฐาน ท 4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพและความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน

1. สามารถใช้ทักษะทางภาษาในการพัฒนาการเรียน การทำงาน และการประกอบอาชีพ และ การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาความรู้ อาชีพ และการดำเนินชีวิต
2. สามารถใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนในการสื่อสารตามหลักการใช้ภาษา ใช้ภาษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์งานวิชาการ เห็นคุณค่าการใช้ตัวเลขไทย
3. ใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและพัฒนาบุคลิกภาพสอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ชื่นชมผู้ใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง มีวัฒนธรรมและคุณค่าในการใช้ภาษา เข้าใจภาษาของกลุ่มบุคคลในวงการต่าง ๆ ในสังคม

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

1. สามารถอ่านบทกวีนิพนธ์ประเภทกาพย์ กลอน ร่าย โคลง ฉันท์ ถิลิต บทร้อยกรอง และวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี และบทความ สามารถใช้หลักการวิเคราะห์วรรณคดีเบื้องต้นพิจารณาเรื่องที่อ่าน โดยวิเคราะห์องค์ประกอบของงาน ประพันธ์แต่ละชนิด เพื่อประเมินคุณค่าทางสังคมและนำไปใช้ในชีวิตจริง
2. สามารถเข้าใจประวัติวรรณคดีและวรรณกรรมในแต่ละสมัย ปัจจัยแวดล้อม ที่มีส่วนให้เกิดวรรณคดีและวรรณกรรมในแต่ละสมัย เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการเข้าใจ โลกทัศน์และวิถีชีวิตของคนไทย

สรุปได้ว่า การศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่าน เนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือข่าวและบทความจากหนังสือพิมพ์รายวัน ซึ่งผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ด้วยการพูดและเขียน

ทักษะการคิด

การคิด หมายถึง กระบวนการทำงานของสมองโดยใช้ประสบการณ์มาสัมพันธ์กับสิ่งเร้า และสภาพแวดล้อม โดยนำมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ สังเคราะห์ และประเมินค่าอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล เพื่อให้ได้แนวทางในการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (พันธณีย์ วิหคโต. 2542 : 3)

ทักษะการคิด หมายถึง ความสามารถย่อยๆในการคิด ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกและสังเกตได้ และเป็นองค์ประกอบของการคิดที่สลับซับซ้อน

1. ทักษะการคิด

แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1.1 ทักษะการคิดพื้นฐาน ได้แก่ทักษะการสื่อความหมาย และทักษะการคิดที่เป็นแกนหรือทักษะการคิดทั่วไป ซึ่งแต่ละทักษะมีการแสดงออกของพฤติกรรม ดังนี้

1.1.1 ทักษะการสื่อความหมาย มีจำนวน 15 ทักษะ ดังนี้

- 1) การฟัง (Listening)
- 2) การอ่าน (Reading)
- 3) การรับรู้ (Perceiving)
- 4) การจดจำ (Memorizing)
- 5) การจำ (Remembering)
- 6) การคงสิ่งที่เรียนไปแล้วไว้ได้ภายหลังการเรียนนั้น (Retention)
- 7) การบอกความรู้ได้จากตัวเลือกที่กำหนดให้ (Recognizing)
- 8) การบอกความรู้ออกมาด้วยตนเอง (Recalling)
- 9) การใช้ข้อมูล (Using information)
- 10) การบรรยาย (Describing)
- 11) การอธิบาย (Explaining)
- 12) การทำให้กระจ่าง (Clarifying)
- 13) การพูด (Speaking)
- 14) การเขียน (Writing)
- 15) การแสดงออกถึงความสามารถของตน (Performance)

1.1.2 ทักษะการคิดที่เป็นแกนหรือทักษะการคิดทั่วไป มีจำนวน 16 ทักษะ

ดังนี้

- 1) การสังเกต (Observing)
- 2) การสำรวจ (Exploring)
- 3) การตั้งคำถาม (Questioning)
- 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล (Information gathering)
- 5) การระบุ (Identifying)
- 6) การจำแนก แยกแยะ(Discriminating)
- 7) การจัดลำดับ (Ordering)
- 8) การเปรียบเทียบ (Comparing)
- 9) การจัดหมวดหมู่ (Classifying)
- 10) การสรุป อ้างอิง (Inferring)
- 11) การแปล (Translating)
- 12) การตีความ (Interpreting)
- 13) การเชื่อมโยง (Connecting)
- 14) การขยายความ (Elaborating)
- 15) การใช้เหตุผล (Reasoning)
- 16) การสรุปย่อ (Summarizing)

1.2 ทักษะการคิดขั้นสูง หรือทักษะการคิดที่ซับซ้อน จำนวน 16 ทักษะ ดังนี้

- 1.2.1 การสรุปความ (Drawing conclusion)
- 1.2.2 การให้คำจำกัดความ (Defining)
- 1.2.3 การวิเคราะห์ (Analyzing)
- 1.2.4 การผสมผสานข้อมูล (Integrating)
- 1.2.5 การจัดระบบความคิด (Organizing)
- 1.2.6 การสร้างองค์ความรู้ใหม่ (Constructing)
- 1.2.7 การกำหนดโครงสร้างความรู้ (Structuring)
- 1.2.8 การแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างความรู้เสียใหม่ (Restructuring)
- 1.2.9 การค้นหาแบบแผน (Finding patterns)
- 1.2.10 การหาความเชื่อพื้นฐาน (Finding underlying assumption)
- 1.2.11 การคาดคะเน/การพยากรณ์ (Predicting)
- 1.2.12 การตั้งสมมติฐาน (Formulating hypothesis)

1.2.13 การทดสอบสมมติฐาน (Testing hypothesis)

1.2.14 การตั้งเกณฑ์ (Establishing criteria)

1.2.15 การพิสูจน์ความจริง (Verifying)

1.2.16 การประยุกต์ใช้ความรู้ (Applying)

2. ลักษณะการคิด

มี 10 ลักษณะ ดังนี้

2.1 คิดคล่อง

2.2 คิดหลากหลาย

2.3 คิดละเอียด

2.4 คิดชัดเจน

2.5 คิดอย่างมีเหตุผล

2.6 คิดถูกต้อง

2.7 คิดกว้าง

2.8 คิดลึกซึ้ง

2.9 คิดไกล

2.10 คิดแหวกแนว

3. กระบวนการคิด

การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เป็นกระบวนการคิด คนที่จะคิดได้ดีต้องเป็นผู้ฟัง ผู้พูด และผู้เขียนที่ดี บุคคลที่จะคิดได้ดีจะต้องมีความรู้และประสบการณ์พื้นฐานในการคิด บุคคลจะมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า จะต้องมีความรู้และประสบการณ์พื้นฐานนำมาช่วยในการคิดทั้งสิ้น การสอนให้คิด ควรให้ผู้เรียนรู้จักคัดเลือกข้อมูลถ่ายทอด รวบรวมและจำข้อมูลต่าง ๆ สมองของมนุษย์จะเป็น ผู้บริโภคข้อมูลข่าวสาร และสามารถแปลความข้อมูลข่าวสาร และสามารถนำมาใช้อ้างอิง การเป็นผู้ฟัง ผู้พูด ผู้อ่าน ผู้เขียนที่ดี จะต้องสอนให้เป็นผู้บริโภคข้อมูลข่าวสารที่ดีด้วยและเป็น นักคิดที่ดี กระบวนการสอนภาษาจึงต้องสอนให้ผู้เรียนเป็นผู้รับข้อมูลข่าวสารและมีทักษะ การคิด นำข้อมูลข่าวสารที่ได้จากการฟังและการอ่านมาสู่การฝึกทักษะการคิด นำการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนมาสอนในรูปแบบการบูรณาการทักษะ ตัวอย่าง เช่น การเขียนเป็น กระบวนการคิดในการวิเคราะห์ การแยกแยะ การสังเคราะห์ การประเมินค่า การสร้างสรรค์ ผู้เขียนจะนำความรู้และประสบการณ์สู่การคิดและแสดงออกตามความคิดของตนเสมอ ต้อง

เป็นผู้อ่านและผู้ฟังเพื่อรับรู้ข่าวสารที่จะนำมาวิเคราะห์และสามารถแสดงทรรศนะได้
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 140)

4. บทบาทของผู้สอนคิด

4.1 ชั้นเตรียมความพร้อมของครู ได้แก่

4.1.1 ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษา

4.1.2 ศึกษารูปแบบ เทคนิคการสอน

4.2 ชั้นจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่

4.2.1 ช่วยนักเรียนให้เกิดข้อสงสัย

4.2.2 ให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบหรือมีเสรีภาพในการเลือกกิจกรรม

4.2.3 ให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบหรือมีเสรีภาพในการเลือกกิจกรรม

4.2.4 สนับสนุนให้ผู้เรียนใช้เหตุผลในการตอบคำถามหรือแก้ปัญหา

4.2.5 ครูพูดให้น้อยลงและฟังให้มากขึ้น

4.2.6 เสริมแรงอย่างสม่ำเสมอด้วยวิธีการหรือรูปแบบที่หลากหลาย

4.2.7 สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเอง

4.2.8 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้คิด

4.2.9 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้นำเสนอหรือสะท้อนความคิด

4.3 ชั้นวัดผลและประเมินผล

4.3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการวัด

4.3.2 กำหนดตัวชี้วัดหรือพฤติกรรมเฉพาะของสิ่งที่มุ่งวัด

4.3.3 สร้างเครื่องมือสำหรับการวัด

4.3.4 การตรวจให้คะแนน

5. รูปแบบการพัฒนาทักษะการคิด

มีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

5.1 กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้

5.2 เสนอข้อมูลใช้คำถามเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนคิด

5.3 ใช้กระบวนการสร้างความเข้าใจ โดยที่นักเรียนต้องตั้งคำถามกับตัวเอง

สังเกตไตร่ตรอง อภิปราย รับฟังข้อโต้แย้ง เชื่อมโยงความสัมพันธ์ แล้วจึงลงข้อสรุป

สรุปได้ว่า การคิดเป็นกระบวนการทำงานของสมอง ดังนั้น การพัฒนาทักษะการคิด

ผู้สอนจะต้องใช้วิธีการต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด ได้ลงมือปฏิบัติ ประเมิน ปรับปรุง แก้ไข

และพัฒนางานของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การอภิปราย การวิเคราะห์ การวิจารณ์ และการแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องสอดแทรกคุณธรรม เช่น ความรับผิดชอบ ความอดทน ความเพียรพยายาม และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจแก้ปัญหา และการวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคต เพื่อให้อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข

กระบวนการคิดวิเคราะห์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 1071) ได้ให้ความหมายของ วิเคราะห์ หมายถึง ไคร่ครวญ เช่น วิเคราะห์เหตุการณ์ แยกออกเป็นส่วน ๆ เพื่อศึกษาให้ถ่องแท้ เช่น วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ วิเคราะห์ข่าว

สุวิทย์ มูลคำ (2547 ก : 127) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ (Analysis) ว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจเป็นวัตถุสิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนด

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 : 2) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์ ว่า การวิเคราะห์ หมายถึง การจำแนกแยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ เพื่อค้นหาว่าทำมาจากอะไร มีองค์ประกอบอะไรบ้าง ประกอบขึ้นมาได้อย่างไร เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร

1. องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์

องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย

- 1.1 สิ่งที่จะวิเคราะห์ เช่น วัตถุ สิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์
- 1.2 หลักการหรือกฎเกณฑ์ที่เป็นข้อกำหนดสำหรับใช้วิเคราะห์
- 1.3 การค้นหาความจริงหรือความสำคัญ

2. คุณสมบัติที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์

คุณสมบัติที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย

- 2.1 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิจารณ์
- 2.2 มีความช่างสังเกต ช่างสงสัย ช่างซักถาม
- 2.3 มีความสามารถในการตีความ
- 2.4 มีความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

3. ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์

ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย

- 3.1 ช่วยให้เราเข้าใจที่แท้จริง
- 3.2 ช่วยให้เราไม่ด่วนสรุปสิ่งใดง่ายๆ
- 3.3 ช่วยในการพิจารณาสาระสำคัญอื่นๆ
- 3.4 ช่วยพัฒนาความเป็นคนช่างสังเกต
- 3.5 ช่วยให้เราหาเหตุผลที่สมเหตุสมผล
- 3.6 ช่วยประมาณการความน่าจะเป็น

4. กระบวนการคิดวิเคราะห์

กระบวนการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์
- ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์
- ขั้นที่ 3 กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์
- ขั้นที่ 4 พิจารณาแยกแยะ
- ขั้นที่ 5 สรุปคำตอบ

5. เทคนิคการคิดวิเคราะห์ 5W 1H

จะสามารถทำให้เกิดความชัดเจนและความสมบูรณ์ในการคิด ได้แก่

- 5.1 What (อะไร) ปัญหาหรือสาเหตุที่เกิดขึ้น
- 5.2 Where (ที่ไหน) สถานที่หรือตำแหน่งที่เกิดเหตุ
- 5.3 When (เมื่อไร) เวลาที่เกิดเหตุการณ์
- 5.4 Why (ทำไม) สาเหตุหรือมูลเหตุที่ทำให้เกิด
- 5.5 Who (ใคร) บุคคลสำคัญเป็นตัวประกอบหรือเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะได้รับผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ
- 5.6 How (อย่างไร) รายละเอียดของสิ่งที่เกิดขึ้น

6. ลักษณะการคิดวิเคราะห์

อาจจำแนกได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

- 6.1 การวิเคราะห์ส่วนประกอบ เป็นความสามารถในการหาส่วนประกอบที่สำคัญของสิ่งของหรือเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อจับประเด็นข่าวเพื่อตอบคำถามว่า ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม และอย่างไร

6.2 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผล ความแตกต่างระหว่างข้อโต้แย้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแหล่งข่าวว่ามาจากไหน หน่วยงานใด

6.3 การวิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการหาความสัมพันธ์ของเรื่องนั้น ว่าสัมพันธ์กับหลักการใด เป็น การวิเคราะห์ข่าว แหล่งที่มาของข่าว ว่าน่าเชื่อถือหรือไม่ มีผู้ได้รับผลประโยชน์หรือไม่ และมีอุคมการณ์อย่างไร

สรุปได้ว่า การศึกษากระบวนการคิดวิเคราะห์ ทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักและวิธีการสอน เทคนิคการตั้งคำถามเพื่อฝึกการคิดวิเคราะห์ เพื่อที่จะนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

หนังสือพิมพ์

1. ความหมายของหนังสือพิมพ์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 1244) ให้ความหมายของหนังสือพิมพ์ว่า สิ่งพิมพ์ข่าวและความเห็น เสนอประชาชน ตามปรกติออกเป็นรายวัน (กฎ) สิ่งพิมพ์ซึ่งมีชื่อจำหน่ายเช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม

กรมวิชาการ (2536 : 191) ได้ให้ความหมายของหนังสือพิมพ์ ว่าเป็นสิ่งพิมพ์ที่เสนอข่าวและเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวใหม่ๆทั้งภายในและภายนอกประเทศข่าวที่น่าสนใจ ได้แก่ ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจและสังคม ข่าวการศึกษา ข่าวกีฬา ข่าวธุรกิจ และบันเทิง ฯลฯ โดยมีลักษณะเป็นกระดาษแผ่นใหญ่จำนวนหลายพับซ้อนกัน ไม่มีการเย็บเล่ม หนังสือพิมพ์ มีทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่นๆ

สนั่น ปัทมะทิน (2537 : 16) ได้ให้ความหมายของหนังสือพิมพ์ ว่า คือ สื่อพิมพ์ (Print model) หรือสื่อพิมพ์ที่เสนอข่าวสารความคิดเห็น ความรู้ ความบันเทิง ตลอดจนโฆษณา สินค้าและบริการแก่ผู้อ่านเป็นประจำวัน ประจำสัปดาห์ หรือซ้ำกว่านี้ แต่ส่วนใหญ่ อยู่ในเขตเมืองมักเป็นหนังสือพิมพ์รายวัน

เอมอร สงวนดี (2546 : 17) ได้ให้ความหมายของหนังสือพิมพ์ ว่า เป็นเครื่องมือสื่อสารที่ผลิตออกมาเป็นรายวันทุกวัน เพื่อเสนอข่าวสารที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน การผลิตหนังสือพิมพ์รายวันจึงต้องแข่งกับเวลา ต้องอาศัยทักษะในการเลือกสรรเนื้อหา

การเรียบเรียงและการสรรหาถ้อยคำ ไม่อาจจะทำอย่างประณีตบรรจงเหมือนหนังสือประเภทอื่น ๆ ได้ หนังสือพิมพ์มุ่งหมายให้คนทั่วไปสามารถอ่านเข้าใจได้ดี

2. ประเภทของหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามกำหนดเวลาที่ออก ดังนี้

2.1 หนังสือพิมพ์รายวัน เช่น ไทยรัฐ สยามรัฐ Bangkok Post, The Nation ฯลฯ

2.2 หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือน มีลักษณะและรูปเล่ม เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์รายวัน เช่น ฐานเศรษฐกิจ ประชาชาติธุรกิจ ผู้จัดการ Student's Weekly

3. การเลือกหนังสือพิมพ์

การเลือกหนังสือพิมพ์ ควรเลือกหนังสือพิมพ์ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

3.1 เสนอข่าวตรงตามความเป็นจริง ทันต่อเหตุการณ์ รวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อประชาชน

3.2 ใช้ภาษาสุภาพและถูกต้องตามหลักภาษา

3.3 การจัดหน้ากระดาษสำหรับลงข่าว บทความ และโฆษณา มีสัดส่วนพอเหมาะ

3.4 เจ้าของและบรรณาธิการน่าเชื่อถือ มีอุดมคติ และรับผิดชอบต่อสังคม

4. หัวใจสำคัญของหนังสือพิมพ์

ประกอบด้วย ข่าว และบทความ ดังนี้

4.1 ข่าว หมายถึง เหตุการณ์ที่คนในสังคมกำลังให้ความสนใจ และตีพิมพ์เผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร เหตุการณ์ที่นำมาเขียนเป็นข่าวจะต้องเป็นเรื่องทันเหตุการณ์และส่งผลกระทบต่อบุคคลในสังคม

4.2 บทความ หมายถึง ข้อเขียนร้อยแก้วที่มุ่งให้สาระความรู้ หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่ผู้อ่าน เนื้อหาของบทความส่วนใหญ่จะต้องเป็นประเด็นที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ และอยู่ในความสนใจของคนในสังคม

4.3 ข่าวและบทความ มีลักษณะเหมือนกันประการหนึ่ง คือ ความทันเหตุการณ์ เพราะจะต้องเขียนอยู่ในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้น จึงจะเรียกถึงความสนใจจากผู้อ่านได้ดี

5. การพิจารณาหนังสือพิมพ์

ควรพิจารณาว่าข่าวและบทความที่ได้อ่าน มีคุณค่าเพียงใด และควรพิจารณาด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (พรทิพย์ ศิริสมบุญแนว และคณะ. 2548 : 62-73)

5.1 การพิจารณาข่าว

5.1.1 องค์ประกอบของข่าว ข่าวมีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ

1) พาดหัวข่าว (Headline) เป็นส่วนนำที่สร้างความสนใจ โดยใช้คำที่สะดุดตา และตัวอักษรขนาดใหญ่

2) ความนำ (Lead) คือ เนื้อเรื่องย่อของข่าว เป็นการเขียนอธิบายให้ผู้อ่านทราบโดยสรุปว่าเหตุการณ์ที่นำมาเขียนข่าวมีเนื้อความอย่างไร ความนำที่ดีจะต้องชัดเจน และทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวโดยอาจไม่จำเป็นต้องอ่านส่วนต่อไป

3) ส่วนเชื่อม (Neck) คือ ส่วนที่อยู่ระหว่างความนำกับเนื้อเรื่อง ทำหน้าที่ขยายความหรือให้รายละเอียดเพิ่มเติมจากความนำ องค์ประกอบส่วนนี้ไม่มีความจำเป็นมากนัก บางข่าวอาจมีส่วนนี้ และบางข่าวอาจไม่มีก็ได้ แต่จากการสำรวจข่าวส่วนใหญ่ในปัจจุบันพบว่าไม่มีส่วนเชื่อม

4) เนื้อข่าว (Body) คือ รายละเอียดทั้งหมดของข่าว ส่วนใหญ่นิยมเขียนเป็นย่อหน้าสั้น ๆ หากมีรายละเอียดมากก็จะเขียนแยกเป็นหลายย่อหน้า โดยเรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย อย่างไรก็ตาม นักเรียนคงเคยพบว่า ข่าวบางเรื่องมีข้อบกพร่องในการเรียงลำดับเนื้อข่าว ทำให้อ่านไม่เข้าใจว่าเหตุการณ์ของเรื่องเป็นอย่างไร ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร กับใคร ทำไม และอย่างไร

5.1.2 ประเภทของข่าว ข่าวที่อ่านในหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ข่าวหนัก (Hard news) หมายถึง ข่าวที่มีเนื้อเรื่องในเชิงสาระและมีอิทธิพลต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวธุรกิจ ข่าวการศึกษา เป็นต้น

2) ข่าวเบา (Soft news) หมายถึง ข่าวที่เกิดขึ้นในกลุ่มคนย่อย ๆ ไม่มีอิทธิพลต่อคนส่วนใหญ่ในสังคมมากนัก เช่น ข่าวชาวบ้าน ข่าวสังคม ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา หรือข่าวอาชญากรรม เป็นต้น

5.1.3 หลักการอ่านและพิจารณาข่าว ในการอ่านข่าวควรพิจารณาตามโครงสร้างของข่าว ดังนี้

1) พิจารณาพาดหัวข่าว การพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์เป็น

การจัดลำดับความสำคัญของข่าว หากสังเกตการพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์จะพบว่าส่วนสำคัญที่สุดของข่าวจะพาดหัวด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ ส่วนที่สำคัญรองลงมาจะใช้ตัวอักษรขนาดเล็กลงตามลำดับ ดังนั้นในการอ่านและพิจารณาข่าว ควรอ่านพาดหัวข่าวใหญ่ก่อนแล้วจึงอ่านพาดหัวข่าวย่อย

2) พิจารณาความนำ เมื่ออ่านและพิจารณาพาดหัวข่าวและทราบเรื่องราวสั้น ๆ ของข่าวแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการอ่านและพิจารณาความนำ ซึ่งจะสรุปเรื่องราวของข่าวโดยขยายความหรือเพิ่มรายละเอียดจากพาดหัวข่าว หากผู้เขียนข่าวสามารถเขียนความนำข่าวได้ชัดเจนและผู้อ่านมีเวลาอ่านน้อยหรือต้องการประหยัดเวลาในการอ่านก็อาจไม่จำเป็นต้องอ่านส่วนเนื้อข่าวก็ได้

3) เนื้อข่าวเป็นส่วนที่ผู้อ่านจะอ่านหรือไม่อ่านก็ได้ หากทราบเรื่องย่อของข่าวจากความนำแล้ว เนื้อข่าวเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เป็นข่าว ซึ่งนักเรียนอาจพบว่าหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับให้ข้อมูลข่าวที่แตกต่างกัน เพราะผู้เขียนข่าวจะต้องนำเสนอข่าวให้ทันเวลา หากผู้อ่านสนใจข่าวเป็นพิเศษ ควรติดตามอ่านเนื้อข่าวจากหนังสือพิมพ์หลาย ๆ ฉบับเพื่อเปรียบเทียบความถูกต้องของข่าวและคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

4) พิจารณาการใช้สำนวนภาษา เมื่อผู้อ่านพิจารณาการใช้สำนวนภาษาในการเขียนข่าว ผู้อ่านจะพบข้อบกพร่องหลายประการ ทั้งในการเขียนสะกดคำ การใช้คำย่อ การใช้คำผิดระดับภาษา การใช้คำสแลง การวางส่วนขยายของประโยคไม่ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะการจัดทำหนังสือพิมพ์เป็นกระบวนการเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ทันเวลาขาย เนื่องจากหนังสือพิมพ์มีค่าเฉพาะวันนี้เท่านั้น พอถึงวันพรุ่งนี้ก็จะกลายเป็นขยะข่าวจึงเป็น “วรรณกรรมรีบเร่ง” อย่างไม่ก็ตาม หากผู้อ่านนำตัวอย่างการใช้ภาษาในการเสนอข่าวมาคิดพิจารณาในฐานะเป็นบทเรียนสอนการใช้ภาษา ก็จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจพลังของภาษา การสร้างคำใหม่ในภาษา และข้อบกพร่องในการใช้ภาษาชัดเจนยิ่งขึ้น และผู้อ่านจะพบว่าหนังสือพิมพ์เป็น “คลังภาษา” ที่น่าเรียนรู้อย่างยิ่ง

5.2 การพิจารณาบทความ

5.2.1 องค์ประกอบของบทความ บทความส่วนใหญ่มีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ

1) ชื่อเรื่อง เป็นส่วนแรกของบทความที่สร้างความสนใจแก่ผู้อ่าน บทความในหนังสือพิมพ์อาจตีพิมพ์ชื่อเรื่องด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่เพื่อสร้างความสนใจ หากชื่อเรื่องมีขนาดยาว ก็อาจตีพิมพ์ส่วนที่เป็นชื่อเรื่องรองด้วยตัวอักษรขนาดเล็กลง

2) บทนำ คือ ส่วนที่อยู่ย่อหน้าแรกของบทความ มีลักษณะเป็นการกล่าวนำเรื่อง โดยให้ความรู้เบื้องต้น บอกเจตนาและผู้เขียนหรือตั้งคำถาม ซึ่งผู้เขียนจะใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการเขียนให้ผู้อ่านสนใจติดตามเนื้อเรื่อง

3) เนื้อหา เป็นส่วนสุดท้ายของบทความที่ผู้เขียนใช้สรุปเนื้อหาและสร้างความประทับใจแก่ผู้อ่าน โดยใช้กลวิธีหลายประการเช่น การชักจูงใจให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง การให้ข้อคิด การหาแนวร่วม การตั้งคำถามให้ผู้อ่านนำไปคิดต่อ การเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา การให้ทางเลือกเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ การทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไป เป็นต้น

5.2.2 ประเภทของบทความ บทความในหนังสือพิมพ์ อาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1) บทความบรรยายเหตุการณ์ เป็นบทความที่บรรยายเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นเหตุการณ์ในความสนใจของสังคม มีจุดมุ่งหมายเพื่อรายงานให้ผู้อ่านทราบความเป็นไปของบ้านเมือง และมีส่วนร่วมรับรู้เหตุการณ์นั้น

2) บทความเชิงวิเคราะห์ เป็นบทความที่ผู้เขียนนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นข่าวหรืออยู่ในความสนใจของประชาชน โดยจำแนกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ อย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3) บทความเชิงวิจารณ์ เป็นบทความที่ผู้เขียนต้องการเสนอความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เป็นข่าวหรือเรื่องที่กำลังอยู่ในความสนใจของประชาชนส่วนใหญ่ การเสนอความคิดเห็นอาจเป็นไปในลักษณะโต้แย้ง ไม่เห็นด้วย เสนอแนะแนวทางหรือชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง

4) บทความเชิงวิชาการ เป็นบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่ง บทความเชิงวิชาการที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ไม่มีความยาวมากนัก นอกจากนี้ ข้อมูลยังมีความถูกต้องน่าเชื่อถือน้อยกว่าบทความวิชาการในวารสารวิชาการ

5.2.3 หลักการอ่านและพิจารณาบทความ ในการอ่านและพิจารณาบทความ ควรพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

1) ข้อเท็จจริง ควรพิจารณารายละเอียด ดังนี้

- 1.1) ข้อเท็จจริงในบทความ เป็นข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัยและ
น่าเชื่อถือหรือไม่
- 1.2) ผู้เขียนนำข้อมูลมาจากแหล่งใด
- 1.3) มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลให้ผู้อ่านสืบค้นต่อไปหรือไม่ และ
แหล่งข้อมูลนั้นน่าเชื่อถือหรือไม่
- 2) ข้อคิดเห็น ควรพิจารณารายละเอียด ดังนี้
- 2.1) ข้อคิดเห็นของผู้เขียนสอดคล้องกับข้อเท็จจริงหรือไม่
- 2.2) ผู้เขียนเสนอข้อคิดเห็นที่มีประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์
หรือไม่
- 2.3) ข้อคิดเห็นของผู้เขียนมีความเป็นไปได้หรือไม่
- 2.4) ข้อคิดเห็นของผู้เขียนสามารถนำไปปฏิบัติได้หรือไม่
- 3) กลวิธีในการนำเสนอ ควรพิจารณารายละเอียด ดังนี้
- 3.1) ผู้เขียนนำเสนอบทความได้น่าสนใจหรือไม่ โดยพิจารณา
จากองค์ประกอบต่าง ๆ ของบทความ
- 3.2) องค์ประกอบต่าง ๆ ของบทความมีความสอดคล้องและ
เชื่อมโยงต่อเนื่องกันหรือไม่
- 3.3) การนำเสนอของผู้เขียน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายหรือเกิด
ความสับสน
- 3.4) ผู้เขียนนำเสนอเรื่องด้วยถ้อยคำสำนวนที่เข้าใจง่ายและ
ชัดเจนหรือไม่
- 4) ประโยชน์ที่ได้รับ ควรพิจารณารายละเอียด ดังนี้
- 4.1) ผู้อ่านได้รับประโยชน์จากการอ่านบทความนี้มากน้อย
เพียงใด
- 4.2) ข้อคิดหรือทฤษฎีของผู้เขียนสามารถนำไปปฏิบัติได้
หรือไม่
- 4.3) บทความนี้มีประโยชน์กับบุคคลเฉพาะกลุ่มหรือบุคคลส่วน
ใหญ่ในสังคม
- 5.2.4 ลักษณะของบทความที่ดี
- 1) มีคุณค่าต่อสังคมโดยรวม

- 2) มีสาระและให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อเรื่องที่เขียน
- 3) มีถ้อยคำชัดเจน กระชับ
- 4) มีเนื้อหาที่น่าสนใจ และอยู่ในความสนใจของบุคคล โดยทั่วไป
- 5) ใช้ภาษาได้ถูกต้องงดงาม
- 6) ผู้เขียนมีความแม่นยำ และรอบรู้ต่อเรื่องที่เขียนจนสามารถอ้างอิง

ได้

- 7) มีการเสนอแนะทางออกให้กรณีที่เขียนบทความเชิงโต้แย้ง
- 8) มีกลวิธีในการนำเสนอข้อเขียนได้น่าติดตามและเร้าใจต่อความ

อยากรู้ อยากรู้

5.2.5 การพิจารณาบทความในหนังสือพิมพ์

- 1) ผู้เขียนบทความจะต้องเขียนด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพื่อชี้ให้เห็นข้อเท็จจริง ชี้ให้เห็นปัญหา และผลอันเกิดขึ้นเนื่องต่อไป
- 2) ผู้เขียนบทความต้องพิสูจน์ตัวเองผ่านบทความนั้นให้เห็นชัดว่า เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เขียนอย่างลึกซึ้งกว้างขวาง
- 3) ผู้เขียนบทความต้องแสดงแนวคิด โดยอาศัยข้อเท็จจริงและเหตุผล
- 4) ผู้เขียนบทความต้องไม่ใช่อารมณ์ ไม่นำเอาความรู้สึกส่วนตัวไปอ้างเป็นความรู้ ไม่คาดคะเนหรือเดาเอาโดยปราศจากข้อมูล
- 5) วิธีเขียนบทความต้องเขียนอย่างเป็นพิธีรีตอง มีรูปแบบ ใช้ภาษา และ ถ้อยคำด้วยความประณีต
- 6) การเขียนตั้งหรือติเรื่องใด ๆ ต้องติที่วิธีการหรือหลักการ ไม่เล็งไปที่ตัวบุคคล

7) การเขียนบทความเรื่องที่เป็นปัญหา ควรเขียนเพื่อแนะแนวทางแก้ปัญหา ไม่ใช่เขียนเพื่อให้เกิดปัญหาทับทวียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การศึกษา เรื่อง หนังสือพิมพ์ จะทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของข่าวและบทความในหนังสือพิมพ์ องค์ประกอบของข่าวและบทความในหนังสือพิมพ์ หลักการพิจารณาข่าวและบทความในหนังสือพิมพ์ และผู้วิจัยสามารถเลือกหนังสือพิมพ์ เลือกข่าวและบทความในหนังสือพิมพ์ ที่จะนำมาให้ผู้เรียนอ่าน เพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ได้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน

แผนการเรียนรู้

1. ความหมายของแผนการเรียนรู้

สงบ ลักษณะ (2535 : 3) ได้ให้ความหมายของแผนการเรียนรู้ หรือแผนการสอน ว่า คือ การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนล่วงหน้า ที่คล้ายกับการบันทึกการสอนใน สมัยที่ฝึกกันในสถาบันฝึกหัดครู โดยมีวัตถุประสงค์ให้ครูผู้สอนได้ออกแบบและเตรียมการ สอนล่วงหน้า ให้เห็นรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนการสอนของแต่ละหัวข้อย่อยของ เนื้อหาวิชา หรือสำหรับการสอนแต่ละครั้ง และแสดงลักษณะกระบวนการสอนที่เลือกสรรให้ ตรงกับสภาพแวดล้อม ปัญหา ความต้องการ และปัจจัยอำนวยความสะดวกของ โรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

จำเนียร น้อยท่าช้าง และวีณา นนทพันธุ์ (2534 : 33) กล่าวว่า แผนการ สอน คือ การนำรายวิชาที่จะต้องทำการสอนตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผน การจัดการเรียน การสอน การใช้สื่ออุปกรณ์การสอน และการวัดผลประเมินผล โดยจัดให้สอดคล้องกับ

1. เนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนรู้ย่อย ๆ
2. วัตถุประสงค์ หรือจุดเน้นของหลักสูตร
3. สภาพของผู้เรียน
4. ความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์ และตรงกับชีวิตจริง ใน

ท้องถิ่น

ศกรินทร์ สุวรรณโรจน์ และคณะ (2536 : 3) กล่าวว่า แผนการสอน คือ การ เตรียมการสอนเป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้า หรือบันทึกการสอนของครู

วัฒนาพร ระจับทุกข์ (2542 : 1) ได้ให้ความหมายของแผนการสอนไว้ว่าแผน การสอน หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการปฏิบัติการ สอนในรายวิชาใดรายวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบ และเป็น เครื่องมือที่ช่วย ให้ครูพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดหมายของ หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง วัชรินทร์ เสถียรยานนท์ และวัชนีษ์ เซาว์ดำรงค์ (2545 : 53) กล่าวว่า แผนการเรียนรู้ หมายถึง การเตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ และ เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาใดรายวิชา หนึ่งให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด

2. ความสำคัญของแผนการเรียนรู้

แผนการเรียนรู้ เป็นการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียน เพราะเป็นการผสมผสานของเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนรู้จากหลักสูตรผสมกับหลักจิตวิทยาการศึกษา หรือ นวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ผสมกับปัจจัยอำนวยความสะดวกของโรงเรียนและสภาพปัญหา ความสนใจ ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและทรัพยากรในท้องถิ่น

แผนการเรียนรู้ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอน ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการสอนไว้ดังนี้

2.1 ความสำคัญของแผนการสอน มี 7 ประการ ดังนี้ (ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ และคณะ. 2536 : 23)

2.1.1 การจัดทำแผนการสอนจะช่วยให้ครูมีโอกาสศึกษาหลักสูตร แนวการสอน วิธีการวัดและประเมินผล ศึกษาเอกสาร ตำรา ได้อย่างละเอียดทุกแง่มุม

2.1.2 แผนการสอนจะช่วยให้ครูสามารถจัดเตรียมกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ทั้งในเรื่องทรัพยากรของโรงเรียน ทรัพยากรท้องถิ่น ค่านิยม ความเชื่อและสภาพที่เป็นจริงของท้องถิ่น

2.1.3 แผนการสอนเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพของครู ในการนำไปใช้สอนให้สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน ระยะเวลา และสภาพการเรียนการสอนที่แท้จริงในแต่ละภาคเรียน ช่วยให้ครูสอนได้ครบถ้วน ทันเวลา และช่วยให้มีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น

2.1.4 แผนการสอนจะช่วยให้ครูผู้สอนใช้เป็นข้อมูลหรือหลักฐานอ้างอิงได้อย่างถูกต้องเที่ยงตรงแก่ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องว่าได้ทำการสอนอย่างไร ใช้สื่ออุปกรณ์และทรัพยากรอะไรบ้าง อย่างไร

2.1.5 แผนการสอนจะใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่สอนแทนได้

2.1.6 แผนการสอนจะเป็นเอกสารสำหรับพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้เป็นอย่างดี

2.1.7 แผนการสอนจะเป็นเอกสารที่แสดงถึงการพัฒนาวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพครูที่แสดงว่างานสอนเป็นงานที่ต้องได้รับการฝึกฝน โดยเฉพาะ มีเครื่องมือและเทคนิคที่จำเป็นสำหรับประกอบวิชาชีพด้วย

2.2 ความสำคัญของแผนการสอน 6 ประการ ดังนี้ (ปราณี บุญชุ่ม. 2537 : 9)

2.2.1 ทำให้เกิดการวางแผนการสอนที่ดี เกิดการผสมผสานความรู้และจิตวิทยาการศึกษา

2.2.2 ช่วยให้ครูมีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเองล่วงหน้า ทำให้ครูมีความมั่นใจในการสอนได้ตามเป้าหมาย

2.2.3 ส่งเสริมให้ครูไปศึกษาหาความรู้ทั้งด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน การสร้างสื่อ ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล

2.2.4 ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาสอนแทน

2.2.5 เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลที่ยังตรง เน้นเพื่อประโยชน์ต่อวงการศึกษาศึกษา

2.2.6 เป็นผลงานทางวิชาการ แสดงความชำนาญการ และความเชี่ยวชาญของผู้จัดทำ

สรุปได้ว่า แผนการสอน มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน คือ ช่วยให้ครูมีแนวทางในการปฏิบัติการสอนอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับขั้นที่วางไว้ และมีประสิทธิภาพ นักเรียนได้รับการพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่หลักสูตรต้องการ ผู้บริหารมีหลักฐานในการนิเทศการสอนของครู ครูผู้สอนสามารถสอนได้ด้วยความมั่นใจ

3. ลักษณะของแผนการเรียนรู้ที่ดี

วัลลภ กันททรัพย์ (2534 : 44-45) ได้กล่าวว่า แผนการสอนที่ดีควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เข้าลักษณะ 4 ประการ คือ

3.1 เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่ผู้เรียนดำเนินการเป็นไปตามความมุ่งหมาย

3.2 เป็นแผนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง

3.3 เป็นแผนการสอนที่เน้นกระบวนการมุ่งให้ผู้เรียนรับรู้ และนำกระบวนการไปใช้จริง

3.4 เป็นแผนการสอนที่ส่งเสริมการใช้วัสดุที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จราคาสูง

4. องค์ประกอบของแผนการเรียนรู้

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง วัชรินทร์ เสถียรยานนท์ และวัชনীย์ เชาว์ดำรง. (2545 : 54)

ได้กล่าวถึงแผนการเรียนรู้ว่า ควรมีองค์ประกอบสำคัญ ดังต่อไปนี้

- 4.1 หัวเรื่อง
- 4.2 สาระสำคัญ
- 4.3 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 4.4 เนื้อหาสาระ
- 4.5 กิจกรรมการเรียนรู้
- 4.6 สื่อการเรียนรู้
- 4.7 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

5. ประโยชน์ของแผนการเรียนรู้

5.1 ประโยชน์ของแผนการสอนมี ดังนี้ (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2542 : 2)

5.1.1 ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการสอน การเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ

5.1.2 ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น

5.1.3 เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนและครูที่สอนแทน นำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ

5.1.4 เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนต่อไป

5.1.5 เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการได้

5.2 ประโยชน์ของการทำแผนการเรียนรู้ มีดังนี้ (ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง, วัชรินทร์ เสถียรยานนท์ และวัชনীย์ เชาว์ดำรง. 2545 : 53-54)

5.2.1 เพื่อให้เห็นความต่อเนื่องของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร

5.2.2 เพื่อให้จัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความ

ต้องการของผู้เรียน

5.2.3 เพื่อให้สามารถเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ให้พร้อมก่อนทำ
การสอนจริง

5.2.4 เพื่อให้ผู้สอนมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้

5.2.5 เพื่อให้เกิดการปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้จากข้อจำกัดที่พบ

5.2.6 เพื่อให้ผู้อื่นสอนแทนได้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น

5.2.7 เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับการพิจารณาผลงานและคุณภาพในการปฏิบัติ
การสอน

5.2.8 เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นวิชาชีพของครูผู้สอน

สรุปได้ว่า แผนการเรียนรู้ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แผนการสอน คือ การวางแผน
การสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูเตรียมไว้ล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรโดยให้
สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่
คาดหวัง เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น และการสอนดำเนินไปอย่างเป็น
ระบบ ผู้เรียนมีคุณภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร

ความพึงพอใจในการเรียนรู้

1. ความหมายของความพึงพอใจ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของ “ความพึงพอใจ” ไว้หลายประการ ดังนี้
มอร์ส (Morse, 1955 : 27) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทุก
สิ่งทุกอย่างที่สามารถลดความเครียดของผู้ที่ทำงานให้ลดน้อยลง ถ้าเกิดความเครียดมากจะทำ
ให้เกิดความไม่พอใจในการทำงาน และความเครียดนี้จะมีผลมาจากความต้องการของมนุษย์
เมื่อมนุษย์มีความต้องการมากจะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้องหาวิธีตอบสนอง ความเครียดก็จะลดลง
หรือหมดไป ความพึงพอใจก็จะมากขึ้น

กิติมา ปรีดีดิติก (2529 : 321) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง
ความรู้สึกรที่ชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของงาน และ
ผู้ปฏิบัติงานนั้นได้รับการตอบสนองตามความต้องการของเขาได้

ประชุม พลเมืองดี (2523 : 7) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า
ความรู้สึกรหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อสิ่งเร้า ต่างเป็นผลต่อเนื่องจากการที่บุคคล
ประเมินผลสิ่งนั้นแล้วว่า พอใจ ต้องการ หรือคืออย่างไร

สลใจ วิบูลกิจ (2534 : 42) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึงสภาพอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อองค์ประกอบของงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลนั้น ๆ

พิน กงพูน (2529 : 389) สรุปว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน คือ ความรู้สึกชอบ ยินดี เต็มใจ หรือ เจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่องานที่เขาปฏิบัติ ความพึงพอใจเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

แอบเบิลไวท์ (Applewhite. 1965 : 6) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความหมายกว้างรวมไปถึงความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วย การมีความสุขที่ทำงานร่วมกับคนอื่นที่เข้ากันได้ มีทัศนคติที่ดีต่องานด้วย

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อ การทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้น ความพึงพอใจในการเรียนรู้ จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องการดำเนินกิจกรรมนั้นๆจนบรรลุผลสำเร็จ

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

ในการปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตาม การที่ผู้ปฏิบัติงานจะเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีอยู่ การสร้างสิ่งจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้เกิดกับผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้น ๆ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีนักการศึกษาสาขาต่าง ๆ ทำการศึกษาค้นคว้าและตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานไว้ดังนี้

2.1 แนวคิดในเรื่องการจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้ผลเชิงปฏิบัติ มีลักษณะดังนี้ (ศิวาพรรณ พานิชเจริญ. 2547 : 46 ; อ้างอิงมาจาก Scott. 1970 : 124)

2.1.1 งานที่มีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานนั้นจะมีความหมายสำหรับผู้ทำ

2.1.2 งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้ โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

2.1.3 เพื่อให้ได้ผลในการสร้างสิ่งจูงใจภายในเป้าหมายของงาน จะต้องมียุทธศาสตร์ดังนี้

1) คนทำงานมีส่วนในการตั้งเป้าหมาย

2) ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง

3.) งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

เมื่อแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีส่วนในการเลือกเรียนตามความสนใจ และมีโอกาสร่วมกันตั้งจุดประสงค์หรือความมุ่งหมายในการทำกิจกรรมได้เลือกวิธีแสวงหาความรู้ด้วยวิธีที่ผู้เรียนถนัดและสามารถค้นหาคำตอบได้

2.2 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Hierarchy of needs) นับว่าเป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ซึ่งตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า “มนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุดเมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วความต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็จะเกิดขึ้นมาอีก ความต้องการของคนเราอาจจะซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจยังไม่ทันหมดไปความต้องการอีกอย่างหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้” ความต้องการของมนุษย์มีลำดับดังนี้ (ศุภสิริ โสมาเกต. 2544 : 50 ; อ้างอิงมาจาก Maslow. 1970 : 69-80)

2.2.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เน้นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน ความต้องการทางเพศ

2.2.2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) ความมั่นคงในชีวิตทั้งที่เป็นอยู่ปัจจุบัน และอนาคต ความเจริญก้าวหน้า อบอุ่นใจ

2.2.3 ความต้องการทางสังคม (Social needs) เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมต้องการให้สังคมยอมรับตนเองเข้าเป็นสมาชิก ต้องการความเป็นมิตร ความรักจากเพื่อนร่วมงาน

2.2.4 ความต้องการมีฐานะ (Esteem needs) มีความอยากเด่นในสังคม มีชื่อเสียง อยากให้บุคคลยกย่องสรรเสริญตนเอง อยากมีความเป็นอิสระเสรีภาพ

2.2.5 ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization needs) เป็นความต้องการในระดับสูง อยากให้ตนเองประสบความสำเร็จทุกอย่างในชีวิต ซึ่งเป็นไปได้ยาก

2.3 ทฤษฎีของแมคคลีแลนด์ (David McClelland) แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2539 : 141-144)

2.3.1 ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Needs for achievement) เป็นพฤติกรรมที่จะกระทำการใด ๆ ให้เป็นผลสำเร็จดีเลิศมาตรฐาน เป็นแรงขับที่นำไปสู่ความเป็นเลิศ

2.3.2 ความต้องการสัมพันธ์ (Needs for affiliation) เป็นความปรารถนาที่จะสร้างมิตรภาพและความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

2.3.3 ความต้องการอำนาจ (Needs for power) เป็นความต้องการการควบคุมผู้อื่นมีอิทธิพลต่อผู้อื่น และต้องการควบคุมผู้อื่น

2.4 แนวคิดของเฮทฟีลด์และฮิวส์แมนที่ได้ทำการพัฒนาแนวคิดของนักวิจัยต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือวัดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน พบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจซึ่งเป็นที่นิยมแพร่หลายในปัจจุบันประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้ (เผชิญ กิจระการ. 2545 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Kidrakam. 1989 : 7)

ตัวแปรที่ 1 องค์ประกอบเกี่ยวกับงานที่ทำในปัจจุบัน แบ่งเป็น

1. ความตื่นตื้น/น่าเบื่อ
2. ความสนุกสนาน/ความไม่สนุกสนาน
3. ความโล่ง/ความสลับ
4. ความท้าทาย/ไม่ท้าทาย
5. ความมีความพอใจ/ไม่พอใจ

ตัวแปรที่ 2 องค์ประกอบทางด้านค่าจ้าง ประกอบด้วย

1. ถือว่าเป็นรางวัล/ไม่เป็นรางวัล
2. มาก/น้อย
3. ยุติธรรม/ไม่ยุติธรรม
4. เป็นทางบวก/เป็นทางลบ

ตัวแปรที่ 3 องค์ประกอบทางการเลื่อนตำแหน่ง

1. ยุติธรรม/ไม่ยุติธรรม
2. เชื่อถือได้/เชื่อถือไม่ได้
3. เป็นเชิงบวก/เป็นเชิงลบ
4. เป็นเหตุผล/ไม่เป็นเหตุผล

ตัวแปรที่ 4 องค์ประกอบทางด้านผู้บังคับบัญชา

1. อยู่ใกล้/อยู่ไกล
2. ยุติธรรมแบบจริงจัง/ยุติธรรมแบบไม่จริงจัง
3. เป็นมิตร/ค่อนข้างไม่เป็นมิตร
4. เหมาะสมทางคุณสมบัตินี้/ไม่เหมาะสมทางคุณสมบัตินี้

ตัวแปรที่ 5 องค์ประกอบทางด้านเพื่อนร่วมงาน

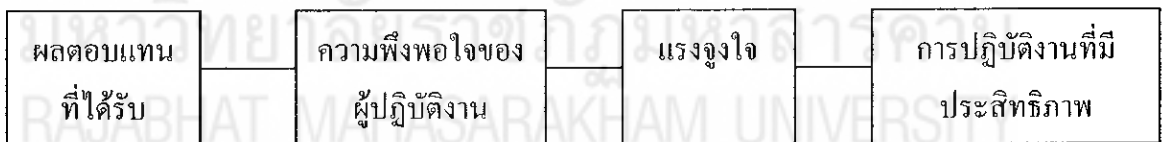
1. เป็นระเบียบเรียบร้อย/ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย
2. จงรักภักดีต่อสถานที่ทำงาน/ไม่จงรักภักดีต่อสถานที่ทำงาน

และเพื่อนร่วมงาน

3. สนุกสนานร่าเริง/คูไม่มีชีวิตชีวา
4. ผู้นำสนใจเอาจริงเอาจัง/คูเหนียวหน่าย

2.5 แนวคิดความพึงพอใจนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รับมอบหมายหรือต้องการปฏิบัติให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนซึ่งในสภาพปัจจุบันเป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำปรึกษาจึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในการเรียนรู้ การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงานมีแนวคิดพื้นฐานที่ต่างกัน 2 ลักษณะคือ (สมยศ นาวิการ. 2521 : 55)

2.5.1 ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน การตอบสนองความต้องการ ผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง ทิศนะตามแนวคิดดังกล่าวสามารถ แสดงด้วย แผนภูมิที่ 1 (สมยศ นาวิการ. 2521 : 55)

แผนภูมิที่ 2 ความพึงพอใจนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดดังกล่าว ครูผู้สอนที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางบรรลุผลสำเร็จ จึงต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศและสถานการณ์รวมทั้งสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียน ให้มีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2.5.2 ผลของการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจ

ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดี จะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุด

จะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัล หรือผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทนภายใน (Intrinsic rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic rewards) โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับ นั่นคือ ความพึงพอใจในงานของผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริง และการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทนที่รับรู้แล้ว ความพึงพอใจย่อมเกิดขึ้น (สมยศ นาวิการ. 2521 : 119)

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว เมื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผลตอบแทนภายในหรือรางวัลภายใน เป็นผลด้านความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดแก่ตัวผู้เรียนเอง เช่น ความรู้สึกต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้นเมื่อสามารถเอาชนะความยุ่งยากต่าง ๆ และความสามารถดำเนินงานภายใต้ความยุ่งยากทั้งหลายได้สำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ ตลอดจนได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ส่วนผลตอบแทนภายนอก เป็นรางวัลที่ผู้อื่นจัดหาให้มากกว่าที่ตนเองให้ตนเอง เช่น การได้รับคำยกย่องชมเชยจากครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่การ ได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการเรียนและผลการเรียน จะมีความสัมพันธ์กันในทางบวกทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ กิจกรรมที่ผู้เรียน ได้ปฏิบัตินั้น ทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากขึ้นเพียงใด นั่นคือ สิ่งที่ครูผู้สอนจะคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สุวัฒน์ ทรงศรี (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะกระบวนการคิดเชิงจริยธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะกระบวนการคิดเชิงจริยธรรมของตนเองได้ดีมากขึ้น นักเรียนชอบและเห็นว่าสนุกสนานเมื่อทำกิจกรรม นักเรียนสามารถใช้กระบวนการคิดที่ถูกวิธี ส่งผลให้นักเรียนเป็นคนมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

เอมอร สวงวนดี (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า แผนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 81.07/82.82 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ดัชนีประสิทธิผล 0.6366

ประยงค์ ต่อพันธุ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาแผนและแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง กินติมิสุข ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแผนและแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง กินติมิสุข ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80 ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ ศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ และศึกษา ความคิดเห็นของนักเรียน ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า แผนและแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง กินติมิสุข ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.03/84.25 และมีดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.62 หมายความว่า ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 62 นักเรียนมีความคิดเห็นต่อแผนและแบบฝึกทักษะอยู่ในระดับมาก และมีความคงทนในการเรียนรู้

บุญโฉม ทองผา (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้า เรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้ภาษาไทยด้านทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ประสบผลสำเร็จเป็นทีม ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า แผนการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 82.29/80.96 ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.71 แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 71.00

การดา ร่วมท่อม (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความสอดคล้องของการกำหนดวาระข่าวสารทางการเมืองระหว่างหนังสือพิมพ์ ผู้นำทางความคิด และประชาชน ผลการวิจัยพบว่า วาระข่าวสารทางการเมืองของหนังสือพิมพ์กับประชาชน สอดคล้องกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 วาระข่าวสารทางการเมืองของหนังสือพิมพ์กับผู้นำทางความคิด ไม่สอดคล้องกัน วาระทางการเมืองของผู้นำทางความคิดกับประชาชนสอดคล้องกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หนังสือพิมพ์ไม่ได้เป็นผู้กำหนดวาระข่าวสารทางการเมืองให้ผู้นำทางความคิดแล้วถ่ายทอดไปยังประชาชน ตามแนวคิดการสื่อสารแบบสองขั้นตอน

ธีระ ัญญไพบูลย์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์กระบวนการประจักษ์ข่าวสารการรณรงค์การเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่า ผู้เขียนการรณรงค์ส่วนมากเสนอเป็นการรณรงค์แบบช่องเดียว มักจะใช้ตัวการรณรงค์เป็นภาพสื่อบุคคลในข่าว และมีข้อความอธิบายประกอบ ส่วนผู้เขียนการรณรงค์ที่เสนอเป็นการรณรงค์แบบหลายช่อง มักจะใช้ตัว

การ์ตูนที่กำหนดให้มีตัวละครประจำ และใช้บทสนทนาของตัวการ์ตูนในการถ่ายทอดเนื้อหา ประเภทเนื้อหาการ์ตูนการเมืองที่ผู้เขียนการ์ตูนนำเสนอมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาทางด้านการเมือง รองลงมาคือ เนื้อหาทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ตามลำดับ ปัจจัยที่มีบทบาทในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาการ์ตูนการเมืองของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคนที่เหมือนกัน ได้แก่ ความถนัดหรือความชอบของแต่ละบุคคล ลักษณะเฉพาะตัวของหนังสือพิมพ์ที่ตนสังกัดอยู่ กลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ประสบการณ์ในการทำงาน ได้แก่ ภาพลักษณ์ของรัฐบาล ส่วนที่แตกต่างกันบ้างในนักเขียนการ์ตูนบางคนหรือบางสังกัด ได้แก่ นโยบายของหนังสือพิมพ์ แนวคิดของผู้เขียนการ์ตูนเอง การถูกตรวจสอบภาพการ์ตูนจากหัวหน้ากองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ เนื้อหาการ์ตูนการเมือง ผู้เขียนการ์ตูนนำเสนอในแต่ละวันจะสอดคล้องกับประเด็นและกระแสข่าวในขณะนั้น ส่วนในแง่ของวิธีการนำเสนอ พบว่า มักเสนอเนื้อหาเป็นข่าวเบา เริงเสียดสีประชดประชัน แต่มีการนำเสนอเนื้อหาและข้อความที่ค่อนข้างรุนแรง

อัมพร เสงี่ยมวิบูลย์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ไทยในการให้การศึกษาด้านจริยธรรมแก่เยาวชน จริยธรรมศึกษามี 19 กลุ่ม ประกอบด้วย ความมีเหตุผล ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดุสาหะ ความเมตตากรุณา ความเสียสละ ความสามัคคี ความรับผิดชอบ ความกตัญญูกตเวที ความประหยัด ความรู้จักพอ ความมีสติสัมปชัญญะ ความมีระเบียบวินัย ความยุติธรรม ความอดทนอดกลั้น ความเคารพนับถือผู้อื่น ความไม่เห็นแก่ตัว ความถ่อมตน ความกล้าทางคุณธรรม และความเคารพตนเอง ผลการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า ในด้านปริมาณ เนื้อหาด้านจริยธรรมที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์มีส่วนค่อนข้างต่ำ ส่วนในด้านคุณภาพเนื้อหาที่นำเสนอมีความสอดคล้องกับจริยธรรมทางพุทธศาสนาเป็นอย่างดีและ จริยธรรมที่หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญสูงสุด คือ ความมีเหตุผล ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเนื้อหาหนังสือพิมพ์น่าจะมีส่วนช่วยพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนได้ในระดับหนึ่ง

บุญชัย ศรีประทีป (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง วิเคราะห์วาทศิลป์ในข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์รายวัน กลุ่มตัวอย่าง คือ เนื้อหาจากกรณีข่าวอาชญากรรม 9 เรื่อง ในช่วงระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2543 และการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน 2 คน และนักหนังสือพิมพ์ 2 คน ผลการวิจัย พบว่าข่าวอาชญากรรมทั้ง 9 เรื่อง เหตุการณ์ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์ข่าวสดมีแนวโน้มในการนำเสนอตามแนวคิดวาทศิลป์ในข่าวทั้งในแง่มุมการมีแก่นของข่าว เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางโครงเรื่อง การกล่าวถึงแง่มุมในการเล่า รวมถึงการเขียนถึงฉากและบรรยากาศในเหตุการณ์ได้อย่างมีอรรถรส ดังนั้น การอ่านข่าวก็เหมือนการอ่าน

นวนิยายเรื่องหนึ่ง รวมทั้งการใช้ถ้อยคำที่มุ่งเน้นให้เกิดภาพพจน์เร้าอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่านด้วย

มัทนา เจริญวงศ์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง เนื้อหาการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวัน ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาลและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในทางโจมตีมากกว่าสนับสนุน เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับข้าราชการและองค์กรหรือบุคคลทางการเมืองอื่น ๆ ในทางสนับสนุนมากกว่าโจมตี เสนอเนื้อหาที่เน้นตัวบุคคลมากกว่านโยบาย เสนอข่าวการเมืองเชิงตีความมากกว่าข่าวการเมืองเป็นกลาง เสนอเนื้อหาการเมืองเชิงเร้าอารมณ์มากกว่าเนื้อหาการเมืองเชิงพัฒนา และเสนอเนื้อหาการเมืองทิศทางลบมากกว่าทิศทางบวก เมื่อจำแนกตามประเภทของหนังสือพิมพ์พบว่า หนังสือพิมพ์ปริมาณเสนอเนื้อหาที่เน้นตัวบุคคล เนื้อหาการเมืองเชิงเร้าอารมณ์ ข่าวการเมืองเชิงตีความ เนื้อหาการเมืองทิศทางบวกมากกว่าหนังสือพิมพ์คุณภาพ ส่วนกรณีศึกษา พบว่า เนื้อหาการเมืองอภิปรายไม่ไว้วางใจของหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ มีความคล้ายคลึงกัน คือ สนใจประเด็นที่มีความเร้าอารมณ์ เน้นตัวบุคคลมากกว่านโยบาย ให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ทางการเมือง ใช้โครงสร้างการรายงานข่าวแบบละคร มีความเห็นผู้สื่อข่าวปนในเนื้อหาข่าวและใช้ผลสำรวจความเห็นประกอบการรายงานข่าว และใช้การสำรวจความคิดเห็นประกอบการรายงานข่าว

2. งานวิจัยต่างประเทศ

แมคพีค (McPeake.1979 : 1799-A) ได้ศึกษาผลการเรียนจากแบบฝึกหัดอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่เริ่มศึกษาจนถึงความสามารถในการอ่านและเพศที่มีต่อความสามารถในการสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ทุกกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ในการสะกดคำสูงขึ้น ยกเว้นนักเรียนชายที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน และพบว่าแบบฝึกช่วยปรับปรุงความสามารถในการสะกดคำของนักเรียนทุกคน แต่เวลา 12 สัปดาห์ไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ในการสะกดคำไปสู่คำใหม่ที่ยังไม่ได้ศึกษาและคะแนนของนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้การอ่านมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการสะกดคำ

เบอร์เน็ท (Burnnett. 1992 : 1032-A) ได้ทำการวิจัยความเข้าใจของครูใหญ่และครู ผู้สอนในการเขียนแผนการสอนที่มีคุณภาพของโรงเรียนทางตอนใต้ของรัฐแคลิฟอร์เนีย เพื่อต้องการทราบถึงความเข้าใจของทั้งครูใหญ่และครูผู้สอนในการเขียนแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การทำวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาจาก 10 ตัวแปร ซึ่งทั้ง 10 ตัวแปรนี้ ได้ชี้ให้เห็น

ถึง 16 ปัญหาที่มีผลต่อการเขียนแผนการสอนที่มีคุณภาพ จากการวิจัย พบว่า ตัวแปรหลักขึ้นอยู่กับ คุณลักษณะพิเศษของแผนการสอน และคุณลักษณะพิเศษนี้ คือตัววัดคุณภาพของแผนการสอน ยังพบอีกว่า ตัวแปรนั้นยังขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน นโยบาย ที่ตั้งของโรงเรียน และระดับการศึกษา ทั้งหมดเป็นสิ่งที่มามีอิทธิพลในการเขียนแผนการสอนที่มีคุณภาพ

ครีช (Creech. 1999 : 320-A) ได้ทำการวิจัย ความเข้าใจในรายวิชามีส่วนเกี่ยวข้องกับการเขียนแผนการสอนของครูหรือไม่ เพื่อต้องการทราบความเข้าใจของครู คณิตศาสตร์และวิธีการเขียนแผนการสอน จากการวิจัยพบว่า การเขียนแผนการสอนของครู คณิตศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกมีความรู้ ความเข้าใจในรายวิชาแต่ขาดกรอบแนวคิดในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน กลุ่มที่สองมีทั้งความรู้ ความเข้าใจในรายวิชาและกรอบแนวคิดในการถ่ายทอด ซึ่งวิธีการสอนของกลุ่มนี้จะมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนมากกว่ากลุ่มแรก เพราะวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่เราจะสอนเฉพาะหลักการอย่างเดียวไม่ได้ แต่จะต้องสอนให้นักเรียนคิดเองและแก้ปัญหาเองเป็น

ดริสเคิล (Driskell. 1999 : 1092-A) ได้ทำการวิจัย การออกแบบแผนการสอนทางเว็บไซต์สำหรับครูขององค์กรวิจัยและค้นคว้าทางแผนการสอนเมืองสุดตันในรัฐเท็กซัส หลายปีที่ผ่านมาเทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ แต่มีอยู่สิ่งหนึ่งที่ไม่ได้รับอิทธิพลจากสื่อและเทคโนโลยี คือ การศึกษา ดังนั้น จึงทำให้การเรียนการสอนไม่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา จุดประสงค์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือ เพื่อต้องการเอาสื่อและเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน และพยายามที่จะนำสื่อและเทคโนโลยีบรรจุเข้าในหลักสูตรการศึกษา แหล่งของการศึกษาค้นคว้าคือ Website ของ HELPER ในเว็บไซต์นี้ จะมีการสาธิตการสอน ซึ่งถ้าสามารถนำสื่อและเทคโนโลยีเข้ามาในกระบวนการเรียนการสอนได้ ก็จะทำให้ทิศทางของการศึกษานั้นเป็นไปในทางที่สร้างสรรค์ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนา สัมภาษณ์และสอบถามข้อมูล

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ จะต้องกระทำโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ ซึ่งจะต้องอาศัยสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย หนังสือพิมพ์เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถนำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจากผลการวิจัยจะเห็นว่า การนำหนังสือพิมพ์มาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่น่าสนใจและมีประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาการเรียนการสอน

ในปัจจุบัน เพราะสื่อหนังสือพิมพ์หาได้ง่าย และเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ทั้งยังเป็นสื่อที่มีเนื้อหา
ทันเหตุการณ์และเร้าใจให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY